بسم الله الرحمن الرحيم

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު
ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތުގެ ނިންމުން

- ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު: 2026/HC-B12/12
- އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް: ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް
- އިސްތިއުނާފާ ދެކޮޅުވި ފަރާތް: މުޙައްމަދު ސާޖިދު އަޙްމަދު، ދަފްތަރު ނަންބަރު 47 / ގދ.ތިނަދޫ
- މައްސަލައިގެ ބާވަތް: ކްރިމިނަލް ކޯޓުން ނިންމި ނިންމުން

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:

ފަނޑިޔާރު އިބްރާހީމް ވާހިދު

ފަނޑިޔާރު އަބްދުއްރަޤީބު އިބްރާހީމް

ފަނޑިޔާރު އިސްމާޢީލް ޝަފީޢު

ނިންމި ތާރީޚު: 15 ރަމަޟާން 1447 / 03 މާރޗް 2026

ހައިކޯޓުގައި މައްސަލަ ރަޖިސްޓްރީ ކުރެވުނު ތާރީޚު: 01 ޝަޢުބާން 1447
19 ޖަނަވަރީ 2026

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ޤަޟިއްޔާ

- ނަންބަރު: 674/2026/1
- ނިންމި ކޯޓު: [illegible]
- ބާވަތް: [illegible] ނިންމި ނިންމުން
- [illegible]: 01 [illegible] 2026
- [illegible]: 07 ޖަނަވަރީ 2026

އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް

ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް

ޙާޟިރު ވަކީލުން:

ސީނިއަރ ޕަބްލިކް ޕްރޮސިކިއުޓަރ [illegible]

ސީނިއަރ ޕަބްލިކް ޕްރޮސިކިއުޓަރ [illegible]

އިސްތިއުނާފަށް ޖަވާބުދާރީ ފަރާތް

[illegible]، ދަފްތަރު ނަންބަރު 47 / [illegible]

ޙާޟިރު ވަކީލުން:

ވަކީލް: [illegible]

ނޯޓް - [illegible] ނިންމި ނިންމުން - [illegible]
[illegible] ނިންމި ނިންމުން

ޝަރީޢަތް އިބްތިދާކުރި ކޯޓުގެ ހުކުމް

މައްސަލައިގެ ތައާރުފު

1. މިއީ ހުވަދުއަތޮޅު ދެކުނުބުރީ ތިނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓު (މީގެ ފަހުން "ގދ.ތިނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓު" ނުވަތަ "ދަށު ކޯޓު") ގެ ނަންބަރު 674/2026/1 "[illegible] ނިންމި ނިންމުން" (މީގެ ފަހުން "ދަށު ކޯޓުގެ ނިންމުން") ނިންމާފައިވަނީ ޝަރުޢީ ނުވަތަ ޤާނޫނީ ހަމަތަކާ ޚިލާފަށްކަމަށް ބުނެ އެ ނިންމުން އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް އެދި ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުން (މީގެ ފަހުން "އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް" ނުވަތަ "ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް" ނުވަތަ "ދައުލަތް") ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހެޅުމުން ބަލައިގަތް މައްސަލައެކެވެ.

2. މި ޤަޟިއްޔާގައި އިސްތިއުނާފު ކުރެވުނީ ގދ.ތިނަދޫ / ދަފްތަރު ނަންބަރު 47، މުޙައްމަދު ޝާހިދު އަޙްމަދު (ދިވެހި ރައްޔިތެއްގެ އައިޑީކާޑު ނަންބަރު A297048) މީގެ ފަހުން "އިސްތިއުނާފު ކުރެވުނު ފަރާތް" ނުވަތަ "މުޙައްމަދު ޝާހިދު އަޙްމަދު") ގެ މައްޗަށެވެ.

މައްސަލައިގެ ވަޤާއިޢު

3. އިސްތިއުނާފު ކުރެވުނު ފަރާތުގެ މައްޗަށް ޤާނޫނު ނަންބަރު 17/2011 (މަސްތުވާތަކެއްޗާބެހޭ ޤާނޫނު) ގެ 105 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާއި، 137 ވަނަ މާއްދާގެ (ބ) އާ ގުޅުވައި، 105 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން [illegible] [illegible] ދަޢުވާ، ދައުލަތުން ހުވަދުއަތޮޅު ދެކުނުބުރީ ތިނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގައި އުފުލާފައިވެއެވެ.[1]

---

[1] ދައުލަތުން ހުވަދުއަތޮޅު ދެކުނުބުރީ ތިނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓަށް ހުށަހެޅި "ދަޢުވާފޯމު"

4. މި ދަޢުވާ ބަލަމުން ގެންދަނީ، ހުވަދުއަތޮޅު ދެކުނުބުރީ ތިނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 182/Q10C/2025 ޤަޟިއްޔާއިންނެވެ.

5. މި ދަޢުވާ ކުރިއަށް [illegible] މުޙައްމަދު ސާޖިދު އަޙްމަދުގެ ފަރާތުން ހުވަދުއަތޮޅު ދެކުނުބުރީ ތިނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓަށް ހުށަހެޅުމެއް ހުށަހަޅާފައިވެއެވެ[2]. އެގޮތުން ހުށަހެޅި ހުށަހެޅުމަކީ، ދައުލަތުން މުޙައްމަދު ސާޖިދު އަޙްމަދުގެ މައްޗަށް ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2026 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 117 ވަނަ މާއްދާ އަދި 119 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ 3 ވަނަ ނަންބަރުގެ ދަށުން މި މައްސަލައިގައި ދައުލަތުން ހުށަހަޅާފައިވާ [illegible] ސާޖިދު އަޙްމަދުގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ހުށަހެޅުމެކެވެ[3]. އެގޮތުން އިސްތިއުނާފު [illegible] އެ [illegible]

6. އެ ހުކުމާ ގުޅިގެން ދަށު ކޯޓުން ނިންމާފައިވަނީ އަންނަނިވި ގޮތަށެވެ.

> "13.. [illegible]

---

[2] ހުވަދުއަތޮޅު ދެކުނުބުރީ ތިނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ހުކުމް ނަންބަރު 674/2026/1 "[illegible]"

[3] [illegible] މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ހުކުމް [illegible]

14 [illegible] [illegible] [illegible] 7 އިން 10 އަހަރު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނުވަތަ 4 އިން 6 އަހަރު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 119 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ [illegible] [illegible] [illegible] 145 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އިން މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަނޑައަޅަމެވެ.

15. [illegible] [illegible] " [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]" [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަނޑައަޅަމެވެ.

16. މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 1 [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] 36 ގެ [illegible]/[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] 136 ވަނަ މާއްދާގެ (ސ)(ހ) އާއި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަނޑައަޅަމެވެ.

17. [illegible] [illegible] 12 ޖަނަވަރީ 2026 ދުވަހު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 136 ވަނަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ހިނގަނިކަމީ ހިނގާފައިވާކަމަށް ފުރުޞަތު ދިނުމުގެ ބޭނުން ކޯޓަށް ޖެހިލުމުން މަޝްވަރާއާއި ހިނގާކަމަށް ކަނޑައަޅައި، އިސްލާ

ދަށުކޮށްދޭ ފުރުޞަތު ހިނގަމުންދާކަމަށް ހުކުމްކުރާނީ ހިނގާ ކަނޑައަޅަމެވެ."

7. މި އިސްތިއުނާފީ ޤަޟިއްޔާއަކީ މި ނިންމުން އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް އެދި ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުން ހުރަހެޅުމުން ބެލޭ ޤަޟިއްޔާއެކެވެ.

އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް ހުށަހެޅި ނުކުތާ

8. ހުވަދުއަތޮޅު ދެކުނުބުރީ ތިނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 674/2026/1 "ހުރަހެޅުމާމެދު ނިންމި ނިންމުން" އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް އެދި ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވަނީ އަންނަނިވި ނުކުތާތަކެވެ. އެއީ؛

8.1 ހުވަދުއަތޮޅު ދެކުނުބުރީ ތިނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 674/2026/1 "ހުރަހެޅުމާމެދު ނިންމި ނިންމުން" ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 83 ވަނަ މާއްދާއި، އަދި ޤާނޫނުގެ 136 ވަނަ މާއްދާއި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 143 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާ ޚިލާފަށް ނިންމާފައިވާ ނިންމުމެއް ކަމަށްބުނެ ހުށަހެޅި ނުކުތާއެވެ.

8.2 މި ނުކުތާގެ ތަފްސީލުގައި ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުން ބުނެފައިވަނީ، ހެކި ބަލައިނުގަތުމަށް އެދި މުރައްކަބު ސާބިތު އަންގަދުގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅުން ހުށަހަޅާފައިވާތީ އެ ހުށަހެޅުމުގައި ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 136 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އަދި (ހ) އާ ޚިލާފަށް އެއްވެސް ކަމެއް ބަލައިނުލައިފައިވާކަމަށް.އަދި ހެކި ބަލައިނުގަތުމަށް އެދި މުރައްކަބު ސާބިތު އަންގަދުގެ ފަރާތުން ފާހަގަކުރައްވައިފައިވި ހުއްޓާ ވެސް އިޖުރާއީ

[illegible] [illegible] އެއްވެސް ސުވާލެއް އުފައްދާފައި ނެތުމަކީ އެއީ މުނާސިބު އުޒުރު ކަމެއް ނޫން ކަމަށެވެ.

8.3 މައްސަލައިގެ ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާ ކުރިއަށް ދަނިކޮށް ހުށަހަޅާފައިވާ ފިންގަރ ޕްރިންޓް ކޮމްޕެރިސަން ރިޕޯޓަކީ މައްސަލައިގެ ދައުވާ ކޯޓަށް ހުށަހަޅުއްވި [illegible] [illegible] ނިންމާފައިވާ [illegible] [illegible] ބަޔާންކޮށް [illegible] ހެކި ލިސްޓް [illegible] މައްސަލައިގެ އިބްތިދާއީ މަރުޙަލާގައި ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ [illegible] [illegible] ފުރުސަތުގައި އެ ރިޕޯޓު [illegible] އެ [illegible] [illegible] އެދުމުގެ ފުރުސަތު [illegible] ސާބިތު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެއްވެސް ހުށަހަޅާފައި [illegible] އެއީ [illegible] ސާބިތު [illegible] އެ [illegible] [illegible] [illegible] އަދި ޖިނާއީ އިޖުރާއަތު ޤާނޫނުގެ 136 ވަނަ މާއްދާއާ [illegible] އެ ރިޕޯޓު ހުށަހަޅުމަށް ޝަރީޢަތުން ވަކި [illegible] ދީފައިނުވާކަމަށެވެ.

8.4 މި މައްސަލައިގައި ހިމެނޭ ފިންގަރ ޕްރިންޓް ކޮމްޕެރިސަން ރިޕޯޓު [illegible] [illegible] މުއްދަތުގައި ހުށަހަޅާފައިވާ ކަރުދާސްތަކުން އެއީ [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] ކަމުގައި [illegible] ނުވާނެކަމަށެވެ. އަދި ޖިނާއީ އިޖުރާއަތު ޤާނޫނުގެ 83 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ [illegible] ދައުވާ ސާބިތުކުރުމަށް ހުށަހަޅަން ބޭނުންވާ އެންމެހައި ބަޔާންތަކާއި، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އޭގެ [illegible] މާއްދީ [illegible] ދައުވާ [illegible] [illegible] ހުށަހަޅަން [illegible] [illegible] އޭގެ

ތަޙްޤީޤުކޮށް ދަޢުވާ ޝާއިޢު ކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ލިބިފައިވާކަމަށެވެ. އަދި އެ ހުރި ބަލައި ޝަރުޢީގޮތުން ނިންމުމުގެ ފުރުޞަތު އިސްތިސްނާއީ މަރުޙަލާގައި ލިބިދެވޭނެކަމަށެވެ. އަދި މި މައްސަލައިގެ އިޖުރާއަތު އެއްގޮތަށް ދަޢުވާ ބިނާކުރެވޭކަމަށް އެ މަރުޙަލާގައި ނުވި ބަލައިގަންނަން އެ ނުވަތަ ހުރި ރާއްޖެއިން ގޮތް ގެނެސް އެއްވެސް ކުރިއަރުވާފައި ފުރުޞަތު ސާބިތު އަސާސަކު ކުރަންޖެހިފައިވާކަމަށެވެ.

8.5 ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2022/SC-A/75 އަދި އެކޯޓުގެ ނަންބަރު 2023/SC-A/16,17 ގެ ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ އުސޫލަކީ ހުކުމަކީ ތަފްސީލުން ހުކުމްކުރުމުގައިވާނަމަ އެ ހުރި ބަލައިގަންނަން ޖާއިޒުން ކަމެއް. އަދި އެ ހުރި އިތުބާރުކުރުން ވަކި ހުކުމްކުރުމުގެ ގޮތުގައި ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާގައި ފުރުޞަތު ނިޔާވެރިކަމަށް ހަމަ އިންޞާފާއި، އަދުލުވެރިކަމާއި، މަޞްލަޙަތު ފުރުޞަތުދިނުމާއި، އަދުލުއިންޞާފް ނަޒާހަތު އަމާން ބަރާބަރުކަން އެ ހިޔާލު ތަފާތުނުކުރުމުގެ ފުރުޞަތު މަޞްލަޙަތުގެ މަޤްޞަދުގައި ގެއްލިފައިވާކަމަށެވެ.

8.6 އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2023/HC-A/170 ޤަޟިއްޔާގެ 21 ވަނަ ޕެރެގްރާފުގައި އާއްމު އުސޫލުން ވަކި ހުކުމަކީ ސަބަބަކާހުރެން ގޮތުގެމަތިން ނިންމަން ކުރަންޖެހޭ ޤާނޫނީ ސަބަބެއް ކުރިމަތިވެފައިވާއިރު، ފުރުޞަތުގެ ސަބަބެއް ވަކި ވަކިން ހުކުމް ކުރިއަށް މި އުސޫލު ނިސްބަތްކުރެވިފައިވާއިރު، އޭގެ ސަބަބަކީ އެ ހާލަތުގައި ނިންމުމުގެ ސަބަބުން އިޖުރާއާތުން ހުރަސް ނުއަޅުއްވާނެކަމަށެވެ. އަދި މި ޤަޟިއްޔާގައި

ކަނޑައަޅާފައިވާ ސަބަބުތައް ފަދަ ފަހުން އެ ފުރުސަތު ދޫކުރެވޭނީ ޢިސްތިސްނާއީ ހާލަތްތަކުގައި ކަމަށެވެ.

8.7 ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2025/SC-A/34 ޤަޟިއްޔާގައި ފަހުން ކޯޓަށް ހުށަހަޅާ ރިޢާޔަތާ ޝަރީޢަތް ބަޔާންކޮށްދީފައިވާ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 135 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އިތުރު ހެއްކަކީ 129 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ހުށަހެޅުމަށް ހުރި ކަމާއި، އެ މާއްދާގެ މަޤްޞަދަކީ 129 ވަނަ މާއްދާއާއި 132 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ދައުލަތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ހެކީގެ ބޭރުން ސަބަބުތައް ފުރުމުގެ ކުރިން ނުވަތަ ސަބަބުތައް ކުރިއަށް ދަނިކޮށް ލިބޭ އިތުރު ހުރި ހިއްސާކުރުމުގެ ޖާނާ ޤަބޫލުން ބަޔާންކުރާ މާއްދާއެއް ކަމަށެވެ. އަދި އިސްލާ ބުނުވުން ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ޤަޟިއްޔާގައިވެސް ބުނެފައިވާ އަދިވެސް ހުށަހަޅާ ދައުލަތު އަދިދިއިރު ފުރުސަތުގެ ސަބަބުން ދިނުމަކީ މަސްލަހަތު ދަށުން ނިންމެވުމަށް ރިޢާޔަތް ކަމަށެވެ. އެއްބަސްވުން ޖާނާއި އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 135 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ހުށަހެޅޭ އިތުރު ޝަރީޢަތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުން ނިންމަވާފައިވާކަމަށެވެ.

8.8 އެއްބަސްވުން އިސްތިސްނާއީ ހާލަތެއްގައިވާ ނިންމުމުގައި ބަލައިނުގަތުމަށް ނިންމި ފުރަގަސްކުރަނީ ކޯޓުގެ ރިޢާޔަ ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތަށް ހުށަހެޅުއްވިފައިވާކަން، އެ ރިޢާޔަ ހުށަހެޅުއްވިފައިވާ ހުށަހެޅުމަށްތަކަށްބަލައި އެ ހުރި ބަލައިނުގަތުމަށް ނިންމާފައިވާ ނިންމުމަކީ ކަނޑައެޅުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2025/SC-A/34 ޤަޟިއްޔާއާ ޚިލާފު ނިންމުމެއްކަމަށެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުގެ ޙުއްޖަތު

9. ހުވަދުއަތޮޅު ދެކުނުބުރީ ޖިނާއީ މަޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 674/2026/1 "ހުށަހެޅުމާމެދު ނިންމި ނިންމުމަކީ ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނު)ގެ 83 ވަނަ މާއްދާއާއި، އެ ޤާނޫނުގެ 136 ވަނަ މާއްދާއާއި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 143 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާ ޚިލާފަށް ނިންމާފައިވާ ނިންމުމެއްކަމަށް ކަނޑައަޅުއްވައިދެއްވުމަށާއި، އަދި އެ ނިންމުން ބާޠިލުކޮށްދެއްވުމަށާއި، ދިވެހި ފުލުހުންގެ ޖުރުމުގެ ނަންބަރު L7/FCR/2026/2 ފިންގަރޕްރިންޓް ކޮމްޕެރިސަން ރިޕޯޓާއި އެ ރިޕޯޓް [illegible] ލިޔުންތަކާއި، އެ ރިޕޯޓް ތައްޔާރުކުރި ފަރާތް ޝާހިދުގެ ގޮތުގައި ބަލައިގަންނަންޖެހޭ ކަމަށް ކަނޑައަޅުއްވައިދިނުމަށެވެ.

އިސްތިއުނާފުގެ ޚަޞްމުގެ ފަރާތުގެ ޖަވާބު

10. އިސްތިއުނާފުގެ ޚަޞްމުވާގެ ފަރާތުން [illegible] ހުވަދުއަތޮޅު ދެކުނުބުރީ ޖިނާއީ މަޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 674/2026/1 "ހުށަހެޅުމާމެދު ނިންމި ނިންމުމަކީ ޖިނާއީ އިޖުރާއާތު ޤާނޫނު ގެ 136 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަދި (ނ) [illegible] 119 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ [illegible]

ކަމުގައި ބަލަންޖެހޭނީ އެ ރިޕޯޓު ޝަރީޢަތުން ހުށަހެޅުމުންކަމަށެވެ. އަދި ފިންގަރޕްރިންޓް ކޮމްޕެރިސަން ރިޕޯޓު ބަލައިގަނެވުމަށް އެދި ހުށަހަޅަން ޤާނޫނު ހުއްދަކުރާ ކަމަށެވެ.

11. ޖިނާއީ އިތުރަށް ތަފްސީލުކުރަމުން އިސްތިއުނާފު ހުށަހެޅި ފަރާތުން ބުނެފައިވަނީ ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 145 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ބަޔާންކުރާ ޝަރީޢަތް ނިމުމަށްފަހު ހުށަހަޅާ ހިނގަމުންދާ ވަރަށް ސާފުކޮށް އެނގެން އޮންނަންވާނެކަމަށެވެ. އަދި ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 136 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ ރިޕޯޓު ވަކި މުއްދަތެއްގެ ތެރޭގައި ހުށަހެޅުމަށް ޝަރީޢަތުން ނިންމައި އޮތުމަކީ، ޝަރީޢަތް ހުރުމުގެ ކުރިން ރިޕޯޓު ހުށަހެޅުމަށް ދިފާޢުގެ މައްޗަށް އޮތް ދިނުމާއި، ދިފާޢު ބަލައިގަތުމުން މުއްދަތުގައި ކަމަށެވެ.

12. ފިންގަރ ޕްރިންޓް ކޮމްޕެރިސަން ރިޕޯޓު ދަށު ކޯޓުން ވަކި މުއްދަތެއް ދީ އެ މުއްދަތުގައި ހުށަހަޅާފައިވުމުން އެއީ ޤާނޫނާއި ޚިލާފަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ރިޕޯޓެއް ނޫން ކަމަށް ދައުލަތުން ބުނި ކަމުގައިވިނަމަވެސް، އަދި ދަށު ކޯޓުގެ ނިންމުމުގައި ފިންގަރ ޕްރިންޓް ކޮމްޕެރިސަން ރިޕޯޓު ހުށަހެޅުމަށް ދައުލަތަށް ދިން މުއްދަތު ފަހުން ކަނޑައަޅުއްވާފައިވުން އެއީ ބަދަލުކުރެވޭ ނިންމުމެއް ކަމަށް ވެސް ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ ކަމަށެވެ. އަދި ފިންގަރ ޕްރިންޓް ކޮމްޕެރިސަން ރިޕޯޓަކީ ފޮރެންސިކް ޓެކްނިކަލް ރިޕޯޓެއްކަމުން ރިޕޯޓުގެ މައްޗަށް ކުރިމަތިވާ ހުށަހަޅަމުން ފުރުޞަތުދީފައިވާކަމަށެވެ.

13. ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 135 ވަނަ މާއްދާއަކީ ޝަރީޢަތް ހުރުމުގެ ކުރިން ހެކި ހިއްސާ ކުރުމާ ގުޅޭ މާއްދާއެއްކަމުން، މި މައްސަލައިގައި މި ވާހަކަދައްކާ ރިޕޯޓަކީ "ދައުލަތަށް" އަރުވަން ވީނުން ގޮތަށް ހުށަހެޅުމުން، މި މާއްދާ މި މައްސަލައާ ހުށަހަޅާފައިވާ ނުގުޅޭކަމަށެވެ. ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 136 ވަނަ މާއްދާގެ މަޤްޞަދަކީ، ދައުލަތުން ދަޢުވާއެއް ސާބިތުކުރުމަށް

ހުށަހަޅާ ހުރިހައި ހެކިތަކެއް ޝަރީޢަތް ފެށުމުގެ ކުރިން، އިބްތިދާއީ މަރުޙަލާގައި (ދިފާޢަށް ލިބިފައިވާ އެއްވެސް ހައްޤަކަށް އުނިކަން ނާންނާނޭ ގޮތަށް) ހުށަހަޅަންވާނެކަމުގައި ބަޔާންކުރުމެވެ. އަދި އެ މަރުޙަލާގައި ވަކި ހެއްކެއް ހުށަހެޅުމަށް ޝަރީޢަތުން ހުއްދައެއް ކަނޑައަޅާފައި ނުވުމަކީ، އިބްތިދާއީ މަރުޙަލާ ނިމިގެން ޝަރީޢަތް ފެށުނުއިރު، ދައުލަތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ހެއްކެއް އެ މާއްދާގައިވާ ގޮތުގެމަތީން ބަލައިނުގަތުމަށް ކޯޓަށް [illegible] ސަބަބެއް ނޯންނަކަމެވެ. އަދި މި މަސްއަލައިގައި ފިންގަރޕްރިންޓް ރިޕޯޓް ދައުލަތުން ހުށަހަޅާފައި ވަނީ، އިބްތިދާއީ [illegible] ދައުލަތުގެ ގިނަ ހެކިންގެ [illegible] ނެތި [illegible]

14. އަދި އިސްތިއުނާފު ފޯމުގެ 20 ވަނަ ނަންބަރުން ފެށިގެން 25 ވަނަ ނަންބަރުގެ ނިޔަލަށް ދައްކާފައިވާ ވާހަކަތަކުގެ ޖަވާބުގެ ގޮތުގައި އިސްތިއުނާފު ހުށަހަޅާ ފަރާތުން ބުނެފައިވަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2025/SC-A/34 ޤަޟިއްޔާގައިވެސް [illegible] [illegible] މިވާ މައްސަލައިގައިވާ [illegible] [illegible]. [illegible] މި [illegible] އެ ދަޢުވާ [illegible] އެ ހެކި [illegible] ހުށަހެޅުމުގެ [illegible] ދިފާޢުން [illegible]. އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމްކޯޓުގެ ނަންބަރު 2025/SC-A/34 ޤަޟިއްޔާއި މަސްއަލައަށް ތަޠުބީޤުކުރުން މައްސަލައާ ނޯންނަކަމެވެ. ސަބަބެއްގެ ގޮތުން ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ ދެ މައްސަލައިގެ [illegible] ވާޤިޢާއާ ތަފާތުކަމެވެ. އެގޮތުން ދުސްތޫރުގެ އުސޫލުން [illegible] [illegible] [illegible] އިބްތިދާއީ މަރުޙަލާގައި، [illegible] [illegible] ނުވި [illegible] އެ [illegible] [illegible] ހެކިބަސް ނެގުމުގެ ކުރިން އެ [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] މައްސަލައިގައި [illegible] [illegible] ނޯންނަކަމެވެ.

15. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމްކޯޓުގެ ނަންބަރު 2022/SC-A/75 ޤަޟިއްޔާ ވެސް ހިނގަމުންދިޔާ މައްސަލައަށް ތަޢައްލުޤުވާގޮތުން މައްސަލައެއް ނޫނެވެ. ސަބަބަކީ ދެ މައްސަލައިގެ މަވްޟޫޢާއި ވާޤިޢާތް ތަފާތުވުމެވެ. ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ [illegible] ޤަޟިއްޔާގައި [illegible] [illegible] ހުށަހެޅުނު ޤާނޫނީ ނުކުތާއަކަށް، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އިން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] "[illegible] ގެ [illegible]" [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސުޕްރީމް ކޯޓުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސުޕްރީމް ކޯޓުން [illegible] ޤާނޫނުގެ 136 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި (ށ) އާ [illegible] [illegible] ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ މި މައްސަލަ [illegible] [illegible] މައްސަލައަށް ތަޢައްލުޤު [illegible]

16. ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2023/SC-A/16,17 ގެ ޤަޟިއްޔާތައް ވެސް ހިނގަމުންދިޔާ މައްސަލައަށް ތަޢައްލުޤުވާގޮތުން މައްސަލައެއް ނޫނެވެ. ސަބަބަކީ ދެ މައްސަލައިގެ މަވްޟޫޢާއި

ވާޤިޢާތަށް ތަފާތުވެފައެވެ. ނިންމާފައިވަނީ މައްސަލައަކަށް [illegible] ހެއްކެއް ނަމަ އެ ކުރި ސަބަބަކަށް ބަލައިގެންނެއްނޫން ކަމުގައެވެ. އަދި އެ [illegible] [illegible] ގޮތް މި ޤަޟިއްޔާގައި ވަކިން ތަފްސީލުކޮށް ބަޔާންކޮށްދީފައިވާކަމެވެ. މި މައްސަލައިގައި އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުގެ މައިގަނޑު ސަބަބުތަކަށްވެސް [illegible] އެފަރާތް [illegible] ހުށަހަޅާފައިވާ [illegible] [illegible] ([illegible] [illegible]) [illegible] ކަމެވެ. އެހެންކަމުން މި ޤަޟިއްޔާގައި ނިންމާފައިވާ ނިންމުންތަކުގައި ބިނާވެފައިވަނީ މި ކަމުގެ [illegible]. [illegible] [illegible] ޤަޟިއްޔާގައި [illegible] ކޯޓުގެ ނިންމުން ބިނާކޮށްފައިވަނީ ދައުލަތުން ހުށަހެޅި [illegible] [illegible] ނޫނެވެ. އަދި ދިފާޢުން އެ ހުރި [illegible] [illegible] [illegible] ވެސް ހުރި [illegible] [illegible] ނޫނެވެ. އެހެންކަމުން ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ މި މައްސަލައިގެ ނިންމުމުގައި ވެސް [illegible] [illegible] މައްސަލައަށް [illegible] [illegible].

އިސްތިއުނާފު ޙައްޤުވާ ފަރާތުން [illegible]

17. އިސްތިއުނާފު ޙައްޤުވާ ފަރާތުން އެދިފައި، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކޯޓުގެ ނިންމުމުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މައްސަލަ ނިންމަވާފައިވާތީއެވެ.

[illegible] ފާހަގަކުރެވުނު ކަންތައްތައް

18. މިމައްސަލާގައި، ދައުލަތުން ފާހަގަކުރާ ގޮތުން، ދަށު ކޯޓުގައި ބަލަމުންދާ މައްސަލައިގެ ދައުވާ [illegible] [illegible]، މައްސަލަ [illegible] [illegible] [illegible] ގޮތުގައި "[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެ [illegible] [illegible] [illegible]" [illegible]. އަދި އެއީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މައްސަލައިގެ

އިބްތިދާއީ މަރުޙަލާގައި ވެސް ފާހަގަކޮށްފައިވާނެއެވެ. މައްސަލައިގެ އިބްތިދާއީ މަރުޙަލާ ކުރިއަށް ދިޔައިރު، މި ރިޕޯޓު [illegible] ނުވާކަމާއި، މިއީ ޕްރޮސިކިއުޝަނުން ހުށަހަޅަން [illegible] ރިޕޯޓެއްކަން ވެސް ހާމަކޮށްފައިވާނެއެވެ. މިއިން އެއްވެސް ކަމަކާ އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުން އިންކާރުކޮށްފައެއް ނުވެއެވެ. އަދި އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުގެ [illegible] ނަތީޖާ [illegible] އެއްވެސް ކަމެއް [illegible] ގުޅިގެން ހުށަހަޅަން އެއްވެސް [illegible] [illegible] ނުވެއެވެ. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 83 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)ގައި ބުނަނީ "ދައުލަތުން ސާބިތުކުރުމަށް ހުށަހަޅަންޖެހޭ ހެކީގެ [illegible] [illegible] [illegible]، ދައްކާ [illegible] ހުށަހަޅަން [illegible] [illegible] ކަމުގައިވާނަމަ، އެ ހެކީގެ ތަފްސީލުތައް ދައްކާ [illegible] ހުށަހަޅަން ވާނެއެވެ". [illegible] ހުށަހެޅުމުގައި އެ މާއްދާއާ އެއްގޮތަށް ދައުލަތުން އަމަލުކޮށްފައިވާ ކަމަށް ދެކެމެވެ.

19. ފިންގަރޕްރިންޓް އެގްޒަމިނޭޝަން ރިޕޯޓު އިބްތިދާއީ މަރުޙަލާގައި ހާމަކުރިކަމަށް ޕްރޮސިކިއުޝަނުން ބުނެފައިވީ "ދިވެހި ފުލުހުންގެ [illegible] ތައްޔާރު [illegible] ފިންގަޕްރިންޓް އެގްޒަމިނޭޝަން ރިޕޯޓު" މިގޮތަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ގެ ނަންބަރު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ވެސް [illegible] ވެއެވެ. ދައުލަތުން އެރިޕޯޓު ތައްޔާރުކުރުމަށް [illegible] މުއްދަތަށް [illegible]، [illegible] އެކަށީގެންވާ އަވަސް [illegible] ރިޕޯޓު [illegible] [illegible] ނުވާކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. ހަމަ [illegible] ދައުލަތުން ހުށަހަޅަމުން އައީ ރިޕޯޓު [illegible] ވަކި މުއްދަތެއް [illegible] ކޯޓުން ކަނޑައަޅާފައި ނުވާކަން ވެސް ފާހަގަކުރެވެއެވެ. އެގޮތުން 12 ޖަނަވަރީ 2026 ވަނަ ދުވަހު ބޭއްވުނު ޝަރީޢަތުގައި އެރިޕޯޓު ހުށަހެޅުމަށް [illegible] ފުރުސަތެއްގެ [illegible] ވަކި މުއްދަތެއް ހަމަވުމުގެ ކުރިން ހުށަހަޅަމުން އަންގާފައިވާކަން އެނގެއެވެ. އެއީ 15 (ފަނަރަ) ދުވަހުގެ މުއްދަތެވެ. ދައުލަތުން އެރިޕޯޓު

ހުށަހަޅާފައިވަނީ ކޯޓުން ދިން ޙުއްޖަތުގެ [illegible] [illegible] އެއްވެސް [illegible] ޝައްކެއް އުފައްދާފައެއް ނުވެއެވެ.

20. އިސްތިއުނާފުކުރުމުގައިވާ ދަށުކޯޓުގެ ނިންމުމުގައި ހެކި ހާމަކުރުން މާނަކޮށްފައިވާ ގޮތުން [illegible]، ހެކި ހާމަކުރުމަކީ [illegible] [illegible] [illegible] ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 129،130 އަދި 132 ވަނަ މާއްދާގެ އިތުރުން މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 28 ވަނަ މާއްދާއެވެ. އެނިންމުމުގައި [illegible] [illegible] ހެކި ހާމަކުރުން [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެއްޗެއް ހާމަކުރުމަށްފަހު. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ހެކި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ހެކި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޖިނާއީ [illegible] ހެކި ހާމަކުރުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

21. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 136 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގައި ވަނީ "މިބާބުގެ ދަށުން ހާމަކުރަންޖެހޭ ހެކި، ކޯޓުން ކަނޑައަޅާފައިވާ މުއްދަތުގައި ހާމަކުރަންވާނެއެވެ. ހެކި ހާމަކުރަން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ހާމަކުރަންޖެހޭ ހެކި [illegible] [illegible]، ހެކި ހާމަކުރަންޖެހޭ [illegible]، [illegible] ކޯޓުން [illegible] [illegible]." [illegible]. ހެކި ހާމަކުރަންޖެހޭ [illegible] [illegible] ކޯޓުން

ކަނޑައަޅަންވާނެ ކަމަށް އެމާއްދާގައި ބުނެފައިވާއިރު، މިމައްސަލާގައި ހެކީގެ ގޮތުގައި ހުށަހެޅުމަށް ވާހަކަ ދެކެވޭ ރިޕޯޓާ [illegible] އެގޮތަށް އަމަލުކޮށްފައިވާކަން އެނގެން ނެތެވެ. ނަމަވެސް ދައުލަތުން އެދިގެން ހެކި ހުށަހެޅުމަށް [illegible] ޝަރީޢަތުގައި މުއްދަތު ދީފައިވާކަން އެނގެއެވެ. އެގޮތަށް ކޯޓުން އެފުރުޞަތު ދިނުމަށްފަހު، ކޯޓުން ދިން މުއްދަތުގައި ދައުލަތުން ހެކި ހުށަނާޅުމުން، ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ އިސްވެ ބުނެވުނު 136 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގެ ދަށުން ހެކި ބަލައިގަތުމުގެ ފުރުޞަތު ނުދިނުމަށް ދަށުކޯޓުން ނިންމަވާފައިވާ ނިންމަވުން ރަނގަޅު ކަމުގައި ނުދެކެމެވެ. އެމާއްދާގެ (ށ)އަށް ބަލާއިރު، އެމާއްދާގެ (ހ)ގައި ވާގޮތަށް ދިފާޢު ހުށަހެޅުމުގެ ފުރުޞަތު ދީ، އެގޮތަށް އަމަލުކޮށްފައިނުވާ ނަމަވެސް އިތުރު ފުރުޞަތު ދިނުމުގެ އިޚްތިޔާރު ފަނޑިޔާރަށް ލިބިދެއެވެ. ވީމާ، މިމައްސަލާގައި ދައުލަތުން އެދުނު އެދުމާ އެއްގޮތަށް ކޯޓުން ދިން މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ހުށަހެޅި ރިޕޯޓު ބަލައިގަތުން [illegible] [illegible] ޖާއިޒުކަމުގައި ދެކެމެވެ. އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2023/HC-A/10 ޤަޟިއްޔާގައި ވެސް ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ ގޮތަށް މިފަދަ ހައްޤަކީ ކުރިން [illegible] "އިތުރު ހައްޤެއް" ގޮތުގައި ބެލުން ހައްޤެއް ވެސް ނޫނެވެ.

22. އިސްތިއުނާފު ކުރައްވާ ފަރާތުން ހުށަހަޅުއްވާ ޖަވާބު ފޯމުގައި، އިސްތިއުނާފު ކުރެވިފައިވާ ނިންމުން ދަށު ކޯޓުން ބަލައިނުގަތް ސަބަބަކީ ޝަރީޢަތުން ދިން މުއްދަތުގައި ދައުލަތުން ހުށަހަޅަން ބޭނުންވި ރިޕޯޓު ހުށަހަޅާފައި ނުވުމުން ނޫން ކަމަށާއި، އެ ރިޕޯޓު ހުށަހަޅައިދިނުން، ރިޕޯޓު ތައްޔާރުކުރި ފަރާތުގެ ހެކިބަސް ނަގާ ޝަރީޢަތުގައި، އެރިޕޯޓު [illegible] [illegible] ސާބިތުކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ދިފާޢަށް ގެއްލިފައިވާތީ ކަމަށް ބުނެފައިވެއެވެ. އިސްތިއުނާފު ކުރައްވާ ފަރާތުން [illegible] ގޮތަށް [illegible] [illegible]، އަދި ރިޕޯޓު ތައްޔާރުކުރި ފަރާތުގެ ސާބިތުކުރުމުގެ [illegible] އެއްޗެއް

އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތަށް ބަންދުކުރެވިފައިވާ ނަމަ، އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުގެ ހިމާޔަތަކީ ވަރަށް ބަރުދަން ހުރި ވާހަކައެކެވެ. ސުވާލަކީ، އެފަރާތަށް އެފުރުސަތު އެއްކަން ގެއްލިއްޖެ ހެއްޔެވެ؟ ޝަރީޢަތް ކުރުމުގެ އިޖުރާއާތުގައި ހަމަޖެހިފައިވާ ގޮތުން ދެން އަދުލުއިންސާފު ފަރާތަކަށް ދޭން ކަމެއް ނުލިބިއްޖެތޯ؟ ހިޔާލުން ސުވާލުކުރުމުގެ ބައެއްޗެހި، ކުރެއްވި ކުރިއަށްދާ ދައުވާ އުފުލިފައިވާ ކޮންމެ ހިސާބަކުން ޤާނޫނު އަސާސީގެ 51 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގެ ދަށުން، ދިފާޢު ހައްދެވޭތޯ. އަމަލީ ގޮތުން މިކަން ހިނގަންވާނީ، މިޙައްޤު ލިބިދިނުމުގެ މަޤްޞަދު ގެއްލުނުކަމަށް ނުވެއެވެ. މިމައްސަލާގެ ހާލަތަށް ބަލާއިރު، ދައުލަތުން ހުށަހަޅަން ބޭނުންވާ މިކޯޓަށް ހުށަހެޅުމުގެ ފުރުސަތު ދެވެނީ، އެ މިކޯޓަށް ގެނެވިޔަސް އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުން ސުވާލުކުރަން ބޭނުންވާ ފަރާތުގެ ދިފާޢަށް ނުވާ ފުރުން ކަމުގައި ވާނަމަ، އެފަރާތަށް ދަށުން ވަރަކަށް ޝަރީޢަތުން ހާސިލުކުރެވިގެން ނަމަވެސް، ސުވާލުކުރުމުގެ ފުރުސަތު މުއްދަތަކަށް ދިނުން އެވެ.

23. ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 83 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) "ދައުވާއެއް ސާބިތުކުރުމަށް ހުށަހަޅަންޖެހޭ ހެކީގެ ބުރަދަން މިންވަރު ދާއިރާގައި ހުށަހަޅައި، ދައުވާ ކޯޓަށް ހުށަހަޅަން ނެތް ހެކި ބަލައިގަތުމަށް، އެ ހެކީގެ ބަރުދަން ދައުވާ ކޯޓަށް ހުށަހަޅަން ވާނެއެވެ" އާއި ޤާނޫނުގެ 136 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) "މިބާބުގެ ދަށުން ހުށަހަޅަންޖެހޭ ހެކި، ކޯޓުން ކަނޑައަޅާފައިވާ މުއްދަތުގައި ހުށަހަޅަންވާނެއެވެ. ހެކި ހުށަހަޅަން އެދޭ ފަރާތުން އުނިކަން ނާންނާނެ ގުޅިގެން އަދި ޝަރީޢަތް ކުރުމުގެ ކުރިން ހުށަހަޅަންޖެހޭ ހެކި ތަކެތި ނިންމުމަށްޓަކައި، ހެކި ހުށަހަޅަންޖެހޭ މުއްދަތުތައް، ދުރާލައި ކޯޓުން ކަނޑައަޅަންވާނެއެވެ." މި ދެ މާއްދާ އެކުލެވިގެން ކިޔުމުން، 83 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ)ގެ ދަށުން ހުށަހަޅާ ހެކި ހުށަހަޅުމަށް ވެސް ކޯޓުން މުއްދަތެއް

ކަނޑައަޅަންވާނެކަން އެނގެއެވެ. ނުވަތަ ހެކި ހުށަހަޅަން އެދޭ ފަރާތުގެ ވާހަކަތަކަށާއި، ހެކިގެ ބާވަތަށް ރިޢާޔަތްކުރަން އެ މަރުޙަލާގައި މުއްދަތުން ކަނޑައެޅެން ނެތް ނަމަ، އެންމެ ކުޑަމިނުން އެފަދަ ހެއްކާ ގުޅޭގޮތުން މުއްދަތެއް ފަހުން ކަނޑައެޅޭނެކަން އަންގަން ވާނެކަމުގައި ދެކެމެވެ. ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 136 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)އަށް ބަލާއިރު، އެމާއްދާގައި ކޯޓު [illegible] [illegible]. އެއީ ކޯޓުން ބޭނުންވެއްޖެ ހާލަތެއްގައި ބައެއް މައްސަލަތަކުގައި ހެކި ހާޒިރުކުރަން ދުރާލައި މުއްދަތު ކަނޑައަޅާފައި، ބައެއް މައްސަލަތަކުގައި މުއްދަތު ކަނޑައަޅާނީ [illegible] [illegible] ކޯޓުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

24. ހެކިގެ ގޮތުގައި ދައުލަތުން ހުށަހަޅަން އެދޭ ރިޕޯޓު ހުށަހެޅުމުގެ ކުރިން ހެކިބަސް ނެގުން [illegible] ސާފުކުރުމުގައި [illegible] ކަންކަމާ ގުޅޭގޮތުން ސާފުކުރުމުގެ ފުރުސަތު [illegible]، އެ ރިޕޯޓު ހުށަހަޅަން ފުރުސަތު ދިނުމުން، [illegible] [illegible] [illegible] ޖާގަ [illegible] [illegible] [illegible] ފާހަގަކޮށްފައިވާ [illegible] 23 ވަނަ ނުކުތާގައި [illegible] އަމަލުކުރާ ނަމަ މުއްދަތަކަށް [illegible] [illegible] ފުރުސަތެއް އޮންނަންވާނެކަން [illegible]. އަދި [illegible] ދިފާޢުގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2022/SC-A/75 ޤަޟިއްޔާއާއި، އެކޯޓުގެ ނަންބަރު 2023/SC-A/16,17 ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ ފަދައިން، ހެކިގެ އިތުބާރާއި، އަދުލުވެރިކަމާއި، މަޞްލަޙަތު [illegible] [illegible] އުސޫލު ނަމަ އެކަން ބައެއްކަންކަން، އެ [illegible] [illegible] [illegible] ސުވާލުކުރުމުގެ ފުރުސަތު ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާގައި ވެސް އޮންނަންވާނެއެވެ.

ނިންމަން ފެނުނު ގޮތް:

25. މިމައްސަލާގައި، ދައުލަތުން ހެކީގެ ގޮތުގައި ހުށަހަޅަން އެދުނު ރިޕޯޓު ހުށަހަޅާފައިވާ، ކޯޓުން ކަނޑައެޅި މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ކަމަށްވާތީއާއި، އެރިޕޯޓު ބަލައިގަތުމަށް ދަށުކޯޓުން ނިންމާފައިވާ ނިންމުން ބިނާކުރި އަސާސްތަކަށް އިސްވެ ބުނެވުނު ކަންކަމުގެ [illegible] [illegible] ކަމަށް ނުފެންނާތީ، [illegible] ބަލައިގަތުމަށް ނިންމި ނިންމުން ބާޠިލުކުރަން ފެނެއެވެ.

ފަރިޔާދު [illegible] [illegible] [illegible]

26. މި މައްސަލައިގައި ފަރިޔާދު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އޭގެ އިތުރުން، މި މައްސަލައާ ގުޅިގެން ދަށު ކޯޓަށް [illegible] ސާބިތު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

27. ދަށު ކޯޓުގައި [illegible] ސާބިތު [illegible] 119 ވަނަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible][4] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

---

[4] [2022] SC 58

ދަޢުވާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާނީ، މި ތުހުމަތުގައި ހުށަހަޅާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނޫންކަމަށެވެ. ޖިނާއީ އިޖްރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 119 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގެ (3) ވަނަ ނަންބަރުގައި ސަރީޙަށް [illegible] [illegible] އިންޑިޕެންޑެންޓް އެވިޑެންސް، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަމަށެވެ. [illegible] އިންޑިޕެންޑެންޓް އެވިޑެންސް އާއި އިންޑިޕެންޑެންޓް އެވިޑެންސް [illegible][5] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

28. މި މައްސަލައާ ގުޅިގެން މުޙައްމަދު ސާޖިދު އަހުމަދު [illegible]

---

[5] [illegible]

ނަތީޖާއަކަށް އެދިފައިވާތީ، މިއީ މި މަރުހަލާގައި އެ ސަބަބުތަކުގެ ވުޒޫހަށް ބިނާކޮށް މި ހުކުމް ބަދަލުކުރުމަށް ނިންމިދާނެ ސަބަބެއްކަމަށް ނުދެކެމެވެ. މިސާލަކަށް މި ހެކި ބަލައި ނުގަތުމަށް އެދިފައިވަނީ މި ހެއްކަކީ [illegible]

29. ދަށު ކޯޓުގައި [illegible]

30. މި [illegible]

ބަންދުވީއެވެ. ޝަރީޢަތް ފެށުމުގެ ކުރިން ދައުލަތުން އަދި ދިފާޢުން ހުށަހަޅަން ބޭނުންވާ ހެކިންނާއި ތަފްސީލުތައް ހާމަކޮށް ލިޔެކިޔުން ބަދަލުކުރުމުގެ މަޤުޞަދަކީ ވެސް މިއީ އެވެ. ހެކިންނާ ސުވާލުކުރުމުގެ މަރުޙަލާ ފެށުމުގެ ކުރިން މައްސަލައާ ގުޅިގެން ދެ ފަރާތުން ވެސް ޝަރީޢަތުގައި ބޭނުންކުރާ ލިޔެކިޔުމާއި މަޢުލޫމާތުތައް [illegible] އަންގާފައި އޮތެވެ. ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާ ފެށުމުގެ ކުރިން މި ރިޕޯޓު ހުށަހެޅިޔަނަމަ، މި ބަހުސް ކުރުމުގެ ޖާގައެއް ވެސް ނޯންނާނެއެވެ. އަދި، މައްސަލައިގެ ހުރިހާ ލިޔެކިޔުމެއްގެ [illegible] [illegible] ސާފުކުރުމަށް އެކަށީގެންވާ ޖާގައެއް ދޫކޮށްދީފައި އޮންނާނެއެވެ.

31. ދައުލަތުގެ ހުރިހާ ހެކިންގެ ހެކިބަސް ނަގައި ނިމިފައިވަނީ، ދައުލަތުން ފޮރެންސިކް ރިޕޯޓު ހުށަހެޅުމުން، އެ ރިޕޯޓުގައި ހުރި ކަންކަމުގެ އަލީގައި ދައުލަތުގެ އެހެނިހެން ހެކިން [illegible] [illegible] މި [illegible] [illegible] [illegible] ވެސް [illegible]. މި ރިޕޯޓާ ދައުލަތުން [illegible] [illegible] ހުށަހަޅަން [illegible] [illegible] ޝަރީޢަތަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ހުށަހެޅުމުގެ ނަތީޖާއެއްގެ ގޮތުން ޝަރީޢަތަށް ހުށަހަޅާ ހެކިންނާ ސުވާލުކުރުމުގެ [illegible] ދައުލަތުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އަދި މި މައްސަލައިގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އަދި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

32. މި ހާދިސާ ހިނގީ 11 ޖުލައި 2025 ދުވަހު އެވެ. މައްސަލައިގައި ހުރިހާ [illegible] [illegible] އެ ދުވަހު [illegible] [illegible] [illegible]. ހުރިހާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 9 ސެޕްޓެމްބަރު 2025 ގައިކަން މި މައްސަލައާ ގުޅިގެން ފުލުހުން [illegible] [illegible]

ހިންގުންތަކަން ކޯޓުން އެނގެން އޮތެވެ. ފިންގަރޕްރިންޓް ރިޕޯޓު ތައްޔާރުކުރަނީ ހެކިވެ ފޮރެންސިކް ޑިޕާޓްމަންޓް އެއްކޮށްކަން ނަމާ ފިންގަރޕްރިންޓާއި ތަޙުލީލުކުރުމުގެ ވިލާގެ ފިންގަރޕްރިންޓް އަލްޓިމޭޓުކުރުމުގެ. މުޙައްމަދު ސާޖިދު އަޙްމަދުގެ ފިންގަރޕްރިންޓާ މި ތަކެތި އެއްގޮތްވުމުން މުޙައްމަދު ސާޖިދު އަޙްމަދުގެ "ޗާން ޕްރިންޓް" ރިޕޯޓު ފިންގަރޕްރިންޓް އަޙްމަދުގެ ސާޖިދު މުޙައްމަދު ގައިކަން 2026 ޖަނަވަރީ 19 ކޮށްފައިވަނީ ކާޑުން އެނގެއެވެ. މި މައްސަލައާ ގުޅިގެން 11 ޖުލައި 2025 ދުވަހުން ހިފެހެއްޓި މުޙައްމަދު ސާޖިދު އަޙްމަދުގެ ނަމާ ފިންގަރޕްރިންޓްގެ ތަކެތި ބެލެވިއްޖެއެވެ. މި މައްސަލައާ ގުޅިގެން ހިފެހެއްޓި ތަކެތި ފިންގަރޕްރިންޓް 9 ސެޕްޓެމްބަރު 2025 ދުވަހު ފިންގަރޕްރިންޓް ތަޙުޤީޤުކުރުމަށް ނަގާފައިވާކަން، އޭގެ ގޮތަށްތޯ 4 (ހަތަރެއް) މަހާއި 10 (ދިހައެއް) ދުވަސް ފަހުން، ފިންގަރޕްރިންޓް އަލުން މުޙައްމަދު ސާޖިދު އަޙްމަދުގެ ފިންގަރޕްރިންޓް ނަގާފައިވާކަމަށް ބަޔާންކުރެވިފައިވެއެވެ. 19 ޖަނަވަރީ 2026 ދުވަހު މުޙައްމަދު ސާޖިދު އަޙްމަދުގެ ފިންގަރޕްރިންޓް ބަލާފައި މި ޗެކް ކުރުމަށް ޗެކްގެ ނަތީޖާ ތަޙުޤީޤުކުރާފައިވާކަން އޭގެ 2 (ދޭއް) ދުވަސް ފަހުން 21 ޖަނަވަރީ 2026 ގައިކަން ފިންގަރޕްރިންޓް ރިޕޯޓްގައިވާ ތަފާސްހިސާބުން އެނގެއެވެ. އޭގެ މާނައަކީ، މި ތަޙުޤީޤު ތަޙުޤީޤުކުރާފައި ބެލުމަށް ހުރިހާ ބޭނުން ނަގާ ފިންގަރޕްރިންޓާއި މުޙައްމަދު ސާޖިދު އަޙްމަދުގެ ފިންގަރޕްރިންޓް ބަލާފައި މި ދެ ފިންގަރޕްރިންޓް އެއްގޮތްވާތަން، ތަޙުޤީޤު ތަޙުޤީޤުކުރާފައި ޒުވާން ބެލުމަށް 2 (ދޭއް) ދުވަސް ހޭދަވެ. މި ގޮތަށް މައްސަލަތަކުގައި އެކަށީގެންވާ މިންވަރަށް ވަގުތު ނިކަން ލިބޭ ތަޙުޤީޤުކުރާފައިވާކަން ސާފުކަމާ ފެނިގެން އެބަހުރެވެ. އަދި، އެކަމުގެ ސަބަބަކުން ނިކުތް ނަތީޖާއިން ތަޙުޤީޤުތަކުގެ ފާރަވެރި ގޮތުގައިތަކާ ބައިވެރިވުމާ މަސައްކަތް ދިރާސާގެ ބަރަދުގައި ދަރަ ކޯޓުގައި ދަރަޖައެއް ވަކިވަކި ފިންގަރޕްރިންޓްއިން މި ފުރަސަތު ދީގެން ބަލަމުންދާކަމަށް ފެނަ ފަރުވާކުރުމުގެ ގޮތުގެ.

33. މިފަދަ މައްސަލަތައް ތަޙުޤީޤުކުރުމަށް ނިޔާކުރާޤުރައިން، މިފަދަ ތަޙުޤީޤު ސަރުކާރު ފުލުހުގެ ކުރިން

ހަރަކާތްތަކަށް ތަފާސްހިސާބު އިންޒާރަށް އަންގައިދިނުމަށް އެންގުމަށް އަނގައި ތަފާސްތަކުގެ ސިފައާއި ބަލައި ވަގުތަށް

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އަދި، މީގެ އިތުރުން، މިފަދަ މައްސަލަތަކުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

34. މި މައްސަލައިގައި [illegible].

ފަނޑިޔާރު ޢަބްދުއްރަޙްމާނު އިބްރާހީމްގެ ރައުޔު

35. މި މައްސަލައިގައި ފަނޑިޔާރު އިބްރާހީމް ޤާސިމުގެ ރައުޔާ އެއްބަސްވަމެވެ.

ހުކުމް:

ދެންފަހެ، އިސްވެ ބަޔާންކުރެވުނު ސަބަބުތަކަށް ބިނާކޮށް، [illegible] [illegible] [illegible] ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 674/2026/1 ([illegible] [illegible] [illegible] [illegible]) ބާތިލުކޮށް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި މިމައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލީހުގެ އިއްތިފާޤުން ކަނޑައަޅައިފީމެވެ.

ފަނޑިޔާރު ޢަބްދުއްރަޙްމާނު އިބްރާހީމް ފަނޑިޔާރު އިބްރާހީމް ޤާސިމް ފަނޑިޔާރު އިސްމާޢީލް ޝަފީޢު

([illegible])